

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

БЕРТОЛТ БРЕХТ

(1898 - 1956)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 1998

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

29

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличих и Јелена Поповић

О БЕРТОЛТУ БРЕХТУ

Бертолт Брехт драмски писац, теоретичар драме и позоришта, лиричар, романописац, приповедач, режисер посебног, оригиналног кова, изврстан познавалац музике и свих других (како их је сам називао) „сестринских уметности позоришта”, рођен је у јужнонемачком граду Аугзбургу, у коме је провео детињство и младост. Син фабриканта хартије имао је све могућности да настави очевим путем или да изабере било какав будући позив који је одговарао угледу његове породице. О том свом кућном васпитању писао је много година доцније у песми *Прођан с добрим разлогом*, објашњавајући уједно који су га то разлози навели да се одвоји од класе којој је по рођењу припадао и да „приђе малим људима”.

(Предраг Костић, 1979)

Бертолт Брехт спада у оне ретке драмске писце, наше савременике, који су отворили ново поглавље у историји позоришта. Он спада такође и у оне ретке потпуне позоришне личности, као што су Молијер и Гете, који су били и песници позоришта, и редитељи, и надахнуто стајали на челу једне глумачке трупе. Позоришни живот после другог светског рата не може се замислити без драматургије Бекета, Јонеска, Милера или Сартра.

Оно ново што је Брехт оставио за собом садржано је у његовом појму епског позоришта. Тај појам обухвата његову теорију позоришта, као и драмска дела написана у том духу. Теорија позоришта садржи теорију драме и теорију редитељско-глумачког поступка. Епско позориште Брехт је формулисао први пут 1927. године, али пре тога и после тога Брехтова теорија и пракса позоришних дела пролазила је сложени пут, типичан за судбину дела напредног немачког интелектуалца у првој половини двадесетог века.

(Јован Ћирилов, 1979)

Они који су имали прилике да посете Брехтов архив Академије уметности Немачке Демократске Републике, у Шоше улици, у Берлину, уверили су се, прелиставајући гомилу од 75 хиљада написаних листова, да писање није инспирација трансценденталних снага, већ да је резултат често врло напорног и мукотрпног рада. Свакако, посебност и значај једног песника уткани су, пре свега, у његово дело. Знамо ли како је оно настало, биће нам лакше да сагледамо његову дубину. То надасве важи за Брехта, који је нашао задовољство у стварању. Описао га је овако: „Гледалац, свакако онај искуснији, ужива у чину настанка уметничког дела, у самом акту креације.”

Брехтова књижевна пракса одговара у целости његовом поимању рада књижевника. Писање је за њега, додуше, необичан и специфичан чин, али до краја овоземаљски. Тиме се његово мишљење разликује од култивисаног схватања грађанске теорије која покушава да мистифицира стваралачки процес.

Брехт није чекао надахнуће, већ се инспирисао радећи. Био је, и то потврђује његово књижевно дело, изванредно марљив књижевник. Лектира и разговор, друштвени догађаји и научна сазнања, импресије и сусрети са природом и уметношћу потстицале су га на стварање. Врло често се могу доказати конкретни поводи за нека од његових дела. *Кавкаски круг кредом* настао је по поруџбини, комад *Господин Пунџила и његов слуга Матти* написао је за конкурс, а песма *Ткачи шетиха из Кујак-Булака у славу Лењина* испевана је на основу једне давно заборављене вести у новинама.

Није следио само поводе, већ и сопствене намере. Али, ни један ни други подстрек нису били искључиво естетске природе. Овом аутору који је сматрао да је свет измењив и да се мора изменити, није било у првом плану „естетско васпитање људи”. Песништво је било за њега у највећој мери, као што је то формулисао 1930. Валтер Бенјамин, „споредан производ у веома разгранатом процесу измене света”.

(др Герхард Зајдел, 1970)

Брехт је савременик тога „брзог времена”; интензивно, животом и будном мишљу, делио је његову судбину. Рођен 1898. у Немачкој, у Аугзбургу, имао је шеснаест година кад је избио први светски рат, деветнаест кад је мобилисан и кад је, као санитетски војник на служби у војној болници, сагледао другу, мрачну страну „славних

победа” (рањени и унакажени војници на брзину су „залечивани” и одмах враћани на фронт), двадесет и једну кад је и сам учествовао у револуционарним акцијама у Баварској, двадесет и пет кад је доживео први покушај нациста да се пучем докопају власти и стигао на њихову „црну листу”, тридесет и пет кад је, чим су нацисти преузели власт у Немачкој, морао да емигрира, тридесет и седам кад му је одузето држављанство а књиге му спаљене на ломачи у Немачкој. Од 1933. повлачио се, корак по корак, „међајући земље чешће но ципеле”, пред нацистичким армијама које су освајале једну по једну европску земљу: после Прага, Беча, Цириха и Париза доспео је у Данску, уочи немачке инвазије на ту земљу прешао у Шведску, одатле, поново угрожен, одселио се у Финску и најзад, преко Совјетског Савеза (који су Немци напали неколико дана пошто је Брехт кренуо из Владивостока према Америци), стигао у Сједињене Америчке Државе; пуних петнаест година, сред ратних погрома и хаоса првих послератних година, провео је као изгнаник, без отаџбине, лишен своје публике, пишући у глувој самоћи, без одјека. А кад је већ требало да су и за њега, са сломом нацизма и завршетком рата, све недаће прошле, сустигле су га нове: није га мимоишла безумна антикомунистичка хајка која се у САД дигла као израз „хладног рата”, а кад се склонио у Европу, дуго није могао да нађе трајно станиште, све док се, тек 1948, није коначно населио у источном делу Немачке, у данашњој Немачкој Демократској Републици где је дошао и до „свог” позоришта (чувени *Берлински ансамбл*), у коме је могао да приказује драме које је писао у изгнанству, и до публике која ће га читати на језику којим је писао. Па и то решење - једино које му је стајало на располагању - није било коначно избављење од недаћа које су га пратиле: имао је да живи и ради у сенци ждановизма, стаљинистичког, догматског концепта културе, који му је подсецао крила, и коме се одупирао, до краја живота, лукавствима којима су га научиле године његове дуге и готово увек илегалне борбе за своја хуманистичка, демократска марксистичка опредељења.

(Слободан Глумац, 1988)

У *Календарским причама*, објављеним 1949. године, Брехт је објединио своје хронике у прози и у стиху. Наслов је симболичан и тенденциозан у исто време: откако се зна за штампарску вештину, објављивали су се календари и уз њих поучни чланци са много-

бројним саветима, рецептима и разним практикама, а касније и приповетке, лакрдије, легенде и сатире, које постају омиљена лектира ширих народних слојева, тако да је првобитна намена календара да обавештава о датумима и празницима тако рећи потиснута. Просветитељско 18. столеће још ће више истаћи дидактички смер и у тим календарским причама. И Брехтове приче су донекле рецепти, упутства једног песника и писца који пева и пише не за себе већ за друге. Оне садрже наравоученије који своја мерила узима из одређеног погледа на свет. Као и све што је Брехт створио, и његове *Календарске приче* су пре свега експерименти: како у погледу језика тако и у погледу форме. У њима ће читалац наћи право Брехта: вечитог трагаоца и ватреног дискусанта, агресивног критичара друштвених прилика, пародисту великог стила, неумољивог сатиричара и - пре свега и увек - човека који је у непрекидној ангажованости као писац изградио истински хумани поглед на свет.

(Зоран Константиновић, 1969)

Ретко се у историји позоришта догађа да је писац драма истовремено и њихов редитељ, а да се у коначној инстанци јавља и као естетичар који ће теоретски обрадити своју списатељску и редитељску праксу. Једном речју, ако је икада деловала у европском позоришту комплетна театарска личност, онда је та личност, свакако, Брехт.

(Слободан Селенић, 1971)

***

Библиотека Мајнице српске приредила је изложбу о Бертолтју Брехтју. Ојворена је од 3. до 31. августа 1998. године у вијеринама испред Свечане сале Мајнице српске, а коришћене су књиже из збирки Библиотеке.

КАТАЛОГ

Trübsinn in der Nacht / Bernhard Kellner - München: Piper, 1923 - 98 str.

Die alte Geschichte / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

Die Geschichte der Stadt / Gertrud von Leosdóttir - München: Piper, 1923 - 100 str.

ДЕЛА

1. Trommeln in der Nacht / Bertold Brecht. - 2. Aufl. - München : Drei Masken Verlag, 1923. - 98 str.
2. Puške gospođe Carrar / Bert Brecht. - Zagreb : Kulturno-prosvjetno odeljenje Zemaljskog odbora jedinstvenih sindikata radnika i namještenika za Hrvatsku, 1946. - 60 str.
3. Dreigroschenroman / Bertolt Brecht. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1955. - 498 str.
4. Kalendergeschichten / Bertolt Brecht. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1955. - 229 str.
5. Stücke. Bd. 1, Baal. Trommeln in der Nacht. Im Dickicht der Städte / Bertolt Brecht. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1956. - 317 str.
6. Stücke. Bd. 2, Leben Eduards des Zweiten von England. Mann ist Mann / Bertolt Brecht. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1956. - 326 str.
7. Stücke. Bd. 3, Die Dreigroschenoper. Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny. Das Badener Lehrstück vom Einverständnis / Bertolt Brecht. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1956. - 317 str.
8. Stücke. Bd. 4, Die heilige Johanna der Schlachthöfe. Der Jasager und der Neinsager. Die Massnahme / Bertolt Brecht. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1956. - 314 str.
9. A háromgrosos regény / Bertold Brecht. - Budapest : Európa, 1957. - 380 str.
10. Galilei élete / Bertolt Brecht. - [Budapest] : Európa, 1958. - 123 str.
11. Furcht und Elend des Dritten Reiches / Bertolt Brecht. - [1. Aufl.]. - Leipzig : Ph. Reclam jun., 1958. - 125 str.
12. Julius Caesar új üzletei / Bertold Brecht. - Budapest : Gondolat, 1959. - 252 str.
13. Просјачки роман / Бертолт Брехт. - Београд : Младо поколење, 1960. - 431 стр., [1] лист са ауторовом сликом

14. Pjesme / Bertolt Brecht. - Zagreb : Lykos, 1961. - 78 str.
15. L'Òpera de Tres Rals / Bertolt Brecht. - Barcelona : Editorial Fontanella, S.A., 1963. - 94 str.
16. Die drei Johanna-Stücke / Bertolt Brecht. - [Ungekürzte Ausg.]. - Frankfurt am Main : Fischer Bücherei, 1964. - 280 str.
17. Opera za tri groša / Bertolt Brecht. - Zagreb : Zora, 1964. - 141 str.
18. Matka Courage i jej dzieci / Bertolt Brecht. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1965. - 188 str.
19. Pushkët e zonjës karar / Bertold Breht. - Prishtinë : Lidhja krahinore e shoqnive teatrore amatore, 1966. - 28 str.
20. Обработки / Бертольт Брехт. - Москва : Искусство, 1967. - 486 стр., [21] стр. с таблама
21. Opera de trei parale / Bertolt Brecht. - [București] : Editura pentru literatură, 1967. - LXII, 507 str.
22. Der kaukasische Kreidekreis / [Bertolt Brecht]. - Berlin : Henschelverlag, 1968. - 113 str.
23. Der kaukasische Kreidekreis / [zusammengestellt und redigiert von Werner Hecht]. - Berlin : Henschelverlag, 1968. - 188 str., [8] str. s tablama
24. Mutter Courage und ihre Kinder / [Bertolt Brecht]. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1968. - 104 str.
25. Schriften zur Politik und Gesellschaft. Bd. 1 / Bertolt Brecht. - [1. Aufl.]. - Berlin ; Weimar : Aufbau-Verlag, 1968. - 308 str.
26. Schriften zur Politik und Gesellschaft. Bd. 2 / Bertolt Brecht. - [1. Aufl.]. - Berlin ; Weimar : Aufbau-Verlag, 1968. - 326 str.
27. Die heilige Johanna der Schlachthöfe / Bertolt Brecht. - [1. Aufl.]. - Leipzig : Ph. Reclam jun., 1968. - 156 str.
28. Hundert Gedichte / Bertolt Brecht. - [4., durchgesehene Aufl.]. - Berlin ; Weimar : Aufbau-Verlag, 1968. - 280 str.
29. Der gute Mensch von Sezuan / [Bertolt Brecht]. - Berlin : Henschelverlag, 1969. - 119 str.
30. Kalendarske priče / Bertolt Breht. - Beograd : Rad, 1969. - 107 str.
31. Leben des Galilei / Bertolt Brecht. - Berlin : Henschelverlag, 1970. - 109 str.

32. Die Mutter / Bertolt Brecht. - Berlin : Henschelverlag, 1970. - 90 str.
33. Über den Beruf des Schauspielers / Bertolt Brecht. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1970. - 177 str.
34. Мојим земљацима / Берт Брехт ; с немачког превео Слободан Глумац. У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - 147, 408, 1-2 (јул-авг. 1971), стр. 124.
35. Viața lui Galilei / Bertolt Brecht. - București : Univers : Teatrul național I. L. Caragiale, 1972. - 131 str.
36. Über Schauspielkunst / Bertolt Brecht. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1973. - 287 str., [8] str. s tablama

37. Животот на Галилеј ; Мајка Храброст и нејзините деца / Бертолт Брехт. - Скопје : Наша книга : Култура : Мисла : Македонска книга, 1977. - 219 стр.
38. Bobni v noči ; Mati Korajža in njeni otroci / Bertolt Brecht. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1979. - 174 str.
39. La Bonne ame du Sé-Tchouan / Bertolt Brecht. - La Chaux-de-Fonds : [s. n.], 1979. - 94 str., [12] str. s tablama
40. Dijalektika u teatru / Bertolt Brecht. - 2. izd. - Beograd : Nolit, 1979. - 340 str.

41. Četiri komada / Bertolt Breht. - Beograd : Nolit, 1981. - 341 str.
42. Dramski tekstovi. [Knj.] 2 / Bertolt Brecht. - Zagreb : Centar za kulturnu djelatnost, 1982. - 361 str., [24] str. s tablama
43. pozivu glumca / Bertolt Breht ; prevod s nemačkog Milan Tabaković. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - 28, 284-285 (1982), str. 376-377.
44. Die Stücke von Bertolt Brecht in einem Band. - [4. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1982. - 1003 str.
45. De weerstaanbare opkomst van Arturo Ui / Bertold Brecht. - Amsterdam : International Theatre Bookshop : Publiektheater, [1983]. - 104 str.
46. Balade gjermane / Bertolt Breht. - Prishtinë : Rilindja, 1983. - 302 str.
47. Радни дневник 1938-1955 : (одломци) / Бертолт Брехт ; са немачког Војислав Деспотов. У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - 159, 431, 3 (март 1983), стр. 483-491.
48. Das große Brecht-Liederbuch. Bd. 1, Lieder 1-57 / herausgegeben und kommentiert von Fritz Hennenberg. - [1. Aufl.]. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1984. - 199 str.
49. Das große Brecht-Liederbuch. Bd. 2, Lieder 58-121 / Herausgegeben und kommentiert von Fritz Hennenberg. - [1. Aufl.]. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1984. - Str. 200-354
50. Das große Brecht-Liederbuch. Bd. 3, Kommentare / herausgegeben und kommentiert von Fritz Hennenberg. - [1. Aufl.]. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1984. - Str. 355-516
51. Pesme sirotog B. B. / Bertolt Breht. - Beograd : Rad, 1985. - 168 str.
52. Kavkaski krug kredom / Bertolt Brecht. - Zagreb : "August Cesarec", 1986. - 132 str.
53. Os sete pecados mortais dos pequenos burgueses / Bertolt Brecht. - [S. l.] : Edoções Afrontamento, 1986. - 53 str.
54. Quatre converses sobre teatre / Bertolt Brecht. - Barcelona : Editions 62, 1986. - 169 str.
55. Poslovi gospodina Julija Cezara / Bertolt Breht. - Beograd : Rad, 1987. - 186 str.
56. Umetnikova pot / Bertold Brecht. - V Ljubljani : Cankarjeva založba, 1987. - 516 str.

57. Αντρας γι' αντρα / Μπερτολτ Μπρεχτ. – Αθήνα : Θεμέλιο, 1989. - 123 стр.
58. Поновно виђење ; Извршавање обавеза ; Омиљена животиња господина К. ; Мере против власти / Бертолт Брехт. У : Најкраће приче на свету / приредио Давид Албахари. - Београд : Цицero : Писмо ; Нови Сад : Матица српска, 1993. - Стр. 39-41
59. Priče o gospodinu Koјneru / Bertolt Breht. - Beograd : Orbis, 1994. - 112 str.
60. Мајка Храброст / Брехт. - Београд : Гутенбергова галаксија, 1995. - 110 стр.
61. Спомен на Марију / Бертолт Брехт. У : Химна Аполону / приређивач Милорад Миленковић Шум. - 3. изд. - Зрењанин : Градска народна библиотека "Жарко Зрењанин", 1995. – Стр. 68
62. Пецарош камења / Бертолт Брехт. - [1. изд.]. - Нови Сад : Светови, 1996. - 195 стр.

ЛИТЕРАТУРА

63. Die dramatischen Versuche Bertolt Brechts / Ernst Schumacher. - [1. Aufl.]. - Berlin : Rütten & Loening, [1955]. - 595 str.
64. Mein Brecht-Skizzenbuch / Herbert Sandberg. - [1. Aufl.]. - Berlin ; Weimar : Aufbau-Verlag, 1967. - [78] str.
65. Brecht-Chronik / zusammengestellt von Klaus Völker. - München : C. Hanser, 1971. - 159 str.
66. Univerzalni Breht / [adaptacija i režija Radoslav Lazić]. - Beograd : Centar za kulturu i umetnost Radničkog univerziteta "Đuro Salaj", [1973]. - 60 str.
67. Brecht / Ernst Schumacher. - [2. Aufl.]. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1975. - 371 str.
68. Bertolt Brecht / Klaus Volker. - München ; Wien : C. Hanser, 1976. - 445 str., [32] str. s tablama
69. Bert Brecht / Hans Otto Münsterer. - [2. Aufl.]. - Berlin : Aufbau-Verlag, 1977. - 143 str., 8 str. s tablama

70. Brecht im Gespräch / herausgegeben von Werner Hecht. - 2. Aufl. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1977. - 246 str.
71. Gramatički sklop pesme B. Brehta "Mi smo ona" / Roman Jakobson. U : Ogledi iz poetike / Roman Jakobson. - Beograd : Prosveta, 1978. - Str. 352-371
72. Drama ljudske ljubavi / Rajmond Kuparev. U : Umjetnik i zagonetka života / Rajmond Kuparev. - Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 1982. - Str. 88-101
73. Brecht Vielseitige Betrachtungen / Werner Hecht. - 2., durchgesehene und ergänzte Ausg. - Berlin : Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, 1984. - 387 str.
74. Njemačka književnost. Knj. 2 / Zoran Konstantinović ... [et al.]. - Sarajevo : Svjetlost ; Beograd : Nolit, 1987. - 377 str., [8] str. s tablama u boji

75. Autor i njegov izdavač / Zigfrid Unzeld. - Priština : Jedinstvo ; Beograd : Književne novine, 1990. - 223 str.
76. Bertolt Brecht / Hana Arent. U : Ljudi u mračnim vremenima / Hana Arent. - Gornji Milanovac : Dečje novine, 1991. - Str. 223-270
77. The life and lies of Bertolt Brecht / John Fuegi. - London : Flamingo, 1995. - XX, 732 str
78. Brecht-Handbuch / Jan Knopf. - [Ungekürzte Sonderausg.]. - Stuttgart ; Weimar : J. B. Metzler, 1996. - X, 557 str.

79. Brecht-Handbuch / Jan Knopf. - [Ungekürzte Sonderausg.]. - Stuttgart : J. B. Metzler, 1996. - 488 str.
80. Brecht & Co. / John Fuegi. - Hamburg : Europäische Verlagsanstalt, 1997. - 1086 str., [32] str. s tablama

ФОТОГРАФИЈЕ И ФАКСИМИЛИ

81. Бертолт Брехт, 1899
82. Породица Брехт, 1908
83. Брехт са супругом Хеленом Вајгел, 1938
84. Брехт и Бентли у Цириху
85. Брехт са пријатељима Каролом Нехер, Пискатором и Ихерингом, 1929
86. Пикасов цртеж посвећен Брехту
87. Брехт - карикатура, К.М. Јајтнер

БЕРТОЛТ БРЕХТ

1898 - 1956

Издавач

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличић и Јелена Поповић

Припрема

Тихомир Светличић

Тираж

110 примерака